حاڵی سەلەف

لە مانگی ڕەمەزاندا

وەرگێڕان بە دەستکاریەوە

مامۆستا کۆسار عبدالعزیز

پێداچوونەوەی

مامۆستا عدنان بارام

==============================

سایتی بەهەشت

www.ba8.org

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين ، والصلاة والسلام على رسول الله الأمين وعلى آله وأصحابه أجمعين ...
أما بعد

بە ڕاستی خوای گەورە مانگی ڕەمەزانی تایبەت کردووە بەزۆرێك لەفەزڵ و گەورەیی کە لەم مانگەدا کتێبە ئاسمانیەکانی دابەزاندووە ، و هەر ئەم مانگەی کردووە بە مانگی تۆبە و لێخۆشبوونی گوناهەکان و مانگی ڕزگاربوون لە ئاگری دۆزەخ ، وە لەم مانگەدا دەرگاکانی بەهەشت دەکرێنەوە و دەرگاکانی جەهەننەم دادەخرێن و شەیتانە سەرکەشەکان زنجیر دەکرێن وبەند دەکرین ، و هەروەها لەم مانگەدا شەوێك هەیە عیبادەت کردن تیایدا خێری هەزار مانگی هەیە ئەویش شەوی قەدرە ، ئەم مانگە مانگی هەوڵدان و چاکەکردنە و مانگی دوعا گیرا بوونە .

لەبەر ئەمەیە پێشینە پیاوچاکانی پێش ئێمە (واتە : سەلەف) نرخ و ڕێز و گەورەی ئەم مانگەیان زانیوە ، بۆیە خۆیان بەشێوەیەکی تایبەت لەمانگانی تر کاری چاکەیان زۆر کردووە لەم مانگەدا ، بۆ ئەوەی ڕەزامەندی خوای گەورەیان دەست کەوێت لە گەڵ دەستکەوتنی ئەو پاداشتەی کە لە لای خوای گەورەدایە ، هەندێ لەپیاو چاکانی پێشین (سلف **) داوایان لەخوای گەورە کردووە بۆ ئەوەی بیان گەێنێت بەمانگی ڕەمەزان ، شەش مانگیش لە دوای ڕەمەزان داوایان لەخوای گەورە کردووە ڕۆژوو عیبادەتی مانگی ڕەمەزانیان لێ قبول بکات .**

(عبدالعزيز **) ی کوڕی (** داود **) ئەڵێت : ئەگەر ڕەمەزانیان پێبگەشتایە هەوڵ وتێکۆشانێکی زۆریان ئەکرد بۆ کردنی کاری چاکە وعیبادەت ، لەدوای کردنی ئەم کارانەش هەموو غەمێکیان ئەوەبوو ئایە خوای گەورە ئەم کارەیان لێ وەرئەگریت یان نە .**

وەرە برا و خوشکی بەرێزم با تێڕوانینێك بکەین لە ژیان و حاڵی (سەلەف) لە ڕەمەزاندا ، کە هەموو غەمێکیان ئەوە بووە بە دڵسۆزی عیبادەت و کاری چاکە بکەن لەم مانگەدا ، با ئیمەیش چاو لەو کۆمەڵە سوارچاکە بکەین کە لە مەیدانی خوا پەرستیدا و کاری چاکەدا لەمانگی پیرۆزی ڕەمەزاندا ، بەڕاستی گەورەی عیبادەت بزانین لەم مانگەدا ، وە کاری بۆ بکەین و خۆمانی بۆ ئامادە بکەین .

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

یەکەم : حاڵی (سەلەف) لە گەڵ قورئان خوێندندا :

پیغەمبەر ﷺ گرنگیەکی تایبەتی داوەتە مانگی رەمەزان بۆ قورئان خوێندن ئەویش لە فەرموودەکەی فاتمەی کچی پێغەمبەر ﷺ دەردەکەوێت ، کە ئەلێت : باوکم ﷺ خەبەری پێدام کە (جبريل) عليه السلام . ساڵی یەکجار قورئانی خویندووە بۆم لەڕەمەزاندا ، بەڵام ئەو ساڵە کە باوکم تیایدا وەفاتی کرد دووجار قورئانی خوێندووە بۆی .

باش وایە قورئان لەشەودا بخوێنرێت ، چونکە شەو کارکردنی تیدا نیە و میشك مەشغوڵی بیرکردنەوە نیە لە ئیش وکار ، وە دڵسۆزی عیبادەت زیاتر تیایدا دەردەکەوێت ، وەکو خوای گەورە لە قورئاندا ئەفەموێت : ﴿ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْءًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ﴾ (سورة المزمل : ٦) .

مانگی ڕەمەزان گرنگی و تایبەتی خۆی هەیە بۆ قورئان خوێندن ، خوای گەورە باسی گەورەی دابەزینی قورئانمان بۆ دەکات لەم مانگە پیرۆزەدا : ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ ﴾ (سورة البقرة : ١٨٥) .

ئا لەبەر ئەمەیە (سەلەف) ڕەحمەتی خوایان لە سەر بێت زۆر گرنگیان داوەتە قورئان خوێندن لەمانگی ڕەمەزاندا ، لە کتێبی (سير أعلام النبلاء) دا باسی هەندێك لە پیاوچاکانەمان بۆ ئەکات لەوانەش :

مالکی کوڕی ئەنس : ئەگەر ڕەمەزان بهاتایە وازی لە خوێندنی فەرموودە و مەجلیسی ئەهلی عیلم ئەهینا و ڕووی ئەکردە قورئان خوێندن .

زبید اليامی : ئەگەر ڕەمەزان بهاتایە ئەوا قورئانی ئامادە ئەکرد و هاوەڵ و هاوڕێیانی لەسەری کۆئەکردەوە بۆ خویندن دراسە کردنی .

قتادە : یەکیکە لەو کەسانەی کە قورئانی لە پێش مانگی ڕەمەزاندا حەوت ڕۆژ جارێك قورئانی خەتم کردووە ، بەڵام لەمانگی ڕەمەزاندا هەموو سێ ڕۆژێك قورئانی خەتم کرددووە .

دووەم : حاڵی (سەلەف) لەگەڵ شەونوێژدا :

شەونوێژ پیشەی پیاوچاکان بووە و بازرگانی بڕواداران بووە ، کاری سەرفراز و سەرکەوتووەکان بووە لەکەڵە پیاوەکانی ئیسلام ، وە لە شەودا ئەم پیاوانە خۆیان یەکلا دەکردەوە بۆ خوای گەورە لە تەنهایی شەودا ڕوویان دەکردە خوای گەورە و نزا وپڕانەوەیان بۆ لای ئەو دەکرد .

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

حەسەنی بەصری فەرموویەتی : نەمبینی شتێك لە عیبادەتدا وەکو نویژ لە شەودا (شەونوێژ) بێت .

(**أبو عثمان**) **ئەڵێت :** حەوت شەو میوان بووم لەلای (أبو هريرة) ڕەزای خوای لەسەر بێت ، ئەمبینی شەویان ئەکرد بەسێ بەشەوە ، خوی وخیزانەکەی و خادمەکەی ، هەرجارەی یەکێکیان نوێژی ئەکرد ، یەکێکیان هەڵئەسا لە بەشی یەکەم نوێژی ئەکرد ، دوای ئەوە ئەویتریانی بەخەبەر ئەکرد بۆ بەشی دووەم ، دوای ئەوە ئەویتریان بۆ بەشی سێیەم .

شەدادی کوڕی ئەنەس : هەرکاتی بچوایەتە سەر جێگای خەوتن لەشەودا ، وەکو پاقلەیەك چۆن دەیکوڵێنی وای لێ دەهات ، دەیوت خوایە جەهەننەم نایەڵێ بخەوم هەڵئەسا بۆ شەونوێژکردن .

لە سائبی کوڕی یزیدوە ئەڵێت : ئیمامی (عمر) ڕەزای خوای لەسەر بێت ئەمری بە (أبي) کوڕی (کعب) و (تميم الداري) ڕەزای خوایان لەسەر بێت ئەکرد کە پێش نوێژی بۆ موسڵمانان بکەن لە مانگی ڕەمەزاندا ، و لە سورەتە درێژەکانی قورئانیان دەخویند تا وامان لێدەهات خۆمان ئەدا بەسەر گاڵۆکەکانماندا لە درێژی نوێژ و خوێندنی قورئانێکی زۆر لە شەونوێژدا ، تانزیکی (فەجر) خەریکی شەونوێژ بووین .

(عبدالرحمن) **کوڕی** (هرمز) **ئەڵێت :** قورئان خوێنەکان لە هەشت ڕکاتدا سورەتی بەقەریان خوێندووە واتە لە نوێژی تەراویحدا .

(أبو الأشهب) **:** کە یەکێکە لە (سەلەف) قورئانی خەتم دەکرد لەهەر دە شەوێکدا لە نوێژی تەراویحدا .

(ابن جوزي) ڕەحمەتی خوای لەسەر بێت ئەڵێت : (سەلەف) لەحەوت پلە پێکهاتون لە شەو نوێژدا ... پلەکانی (سەلەف) لە شەونوێژدا :

پلەی یەکەم : شەویان هەمووی بە شەونوێژ بەسەر بردووە تیایاندا هەبووە بەدەست نوێژی عیشاوە نوێژی بەیانی کردووە .

پلەی دووەم : نیوەی شەویان بە شەونوێژ بەسەر بردووە .

پلەی سێیەم : لە سێیەکی شەودا هەڵساون بۆ شەونوێژ بۆیە پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : " خۆشەویست ترین نوێژێك لای خوای گەورە نوێژی پێغەمبەر داودە ﷺ تانیوەی شەو دەخەوت لەسێیەکی شەودا هەڵئەسا بۆ شەونوێژ کردن ، لە شەش یەکی شەودا دەخەوتەوە .

پلەی چوارەم : هەستان لە شەش یەکی شەودا یان پێنج یەکی شەودا .

پلەی پێنجەم : ئەمانە پەیوەست نەبوون بە کاتەوە لە شەودا نوێژیان دەکرد تا دەخەوتن ، دوای ئەوە ئەگەر بە خەبەر بهاتایە دەستی ئەکرد بە نوێژ کردن .

پلەی شەشەم : ئەمانەش لەشەودا دوو ڕکات یان چوار ڕکاتیان کردوە .

پلەی حەوتەم : هەندێکیان لە نێوان هەردوو عیشا واتە (مەغریب و عیشا) شەونوێژیان دەکرد وە لە کۆتای شەویشدا شەونوێژیان دەکرد بۆ ئەوەی سەرەتا و کۆتای شەویان زندوو دەکردەوە بە نوێژکردن ، وەك : لە فەرموودەکەی صەحیحی موسلم دا هاتووە کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : " بە ڕاستی لە شەودا سەعاتێك هەیە بۆ هەر بەندەیەکی موسوڵمان ڕێك بکەوێت داوای هەر خێرێك لە خوا بکات لەو سەعاتەدا ئیللا پیێ دەبەخشێت ئەویش لە هەموو شەوێکدا " .

چەند هۆکارێك بۆ ئاسان کردنی شەونوێژ :

هەندێك لە زانایان چەند هۆکارێکیان دیاری کردوە بۆ ئاسان کردنی شەونوێژ ئەوانیش هەندێکیان دیار و ئاشکران وە هەندێکیان شاراوەن :

هۆکارە دیارەکان بریتین لە چوار شت :

یەکەم : خواردن کەم بخوات و خواردنەوە زۆر بخوات چونکە خواردنی زۆر خەوی قورس دەکات ئەبێتە مایەی لەدەست دانی شەونوێژ .

دووەم : لە ڕۆژدا خۆی زۆر هیلاك نەکات لەو کارانەی کە پێویست نیە .

سێیەم : واز لە خەوتنی ڕۆژ نەهێنێت واتە (قيلولة) ئەویش ئەبێتە یارمەتی دەر بۆ کردنی شەونوێژ .

چوارەم : لە ڕۆژدا تاوان نەکات ، چونکە تاوان ئەبێتە مایەی لەدەست دانی شەونوێژ .

هۆکارە شاراوەکان بریتین لە چوار شت :

یەکەم : سەلامەتی دڵی ئیماندار لە ڕق و کینە بەرامبەر بە برای موسوڵمان و خۆپاراستن لە بیدعە و خۆشەویستی دنیا .

دووەم : ترسان لە خوای گەورە و پەیوەست کردنی دڵ بە خواوە لە گەڵ هیوا کورتی (قصر الأمل) بەرامبەر بە ژیانی دنیا .

سێیەم : زانینی گەورەی شەونوێژ لە ئیسلامدا .

چوارەم : ئەمە گەورەترین هاندەرە بۆ کردنی شەونوێژ ئەویش بە خۆشەویستی خوای گەورە و بەهێز کردنی ئیمان لە کاتی شەونوێژدا وا بزانیت هەر قسەیەك ناکات لە نوێژەکەیدا ئیلا موناجاتی خوای گەورە دەکات .

سێیەم : حاڵی (سەلەف) لە بەخشینی ماڵ و خێرکردن لە مانگی ڕەمەزاندا :

(ابن عبـــاس) ڕەزای خوای لێبێت فەرموویەتی : " پێغەمبەری خوا ﷺ بەخشندەترین کەس بووە وە بەخشندەیەکەی لەمانگی ڕەمەزاندا زیاترەبوو کاتێك جبریل . علیه السلام . دەهاتە خزمەتی و هەموو شەوێکی ڕەمەزان دەهاتە خزمەتی و قورئانی پێ دەوت بویە پێغەمبەری خوا ﷺ بەخشندە تر بوو بەخێر لەو بایەی کە هەڵی دەکرد " .

(ابن عمر) ڕەزای خوای لەسەر بێت ڕۆژووی ئەگرت و بەربانگی نەئەکردەوە ئیلا لەگەڵ فەقیر و هەژاراندا نەبوایە ، وە ئەگەر کەسێکیش داوای خواردنی لێ بکردایە ئەو لەسەر سفرە بوایە ئەوا خواردنەکەی پێدەدا و خۆی بەسکی برسی ڕۆژووی دەگرت .

(یونس) ی کوڕی (یزید) : ئەڵێت (ابن شهاب) ئەگەر مانگی ڕەمەزان بهاتایە ئەوا بەس قورئانی دەخوێند و نانی ئەدا بە خەڵکی .

(حماد) ی کوڕی (أبو سلیمان) ئەم پیاوە ئەگەر مانگ ڕەمەزان بهاتایە نانی پێنج سەد ڕۆژوانی ئەدا لەو مانگەدا لە دوای جەژنیش یەکی سەد لیرەی پێیان ئەبەخشی بۆ هەر یەکێکیان .

چوارەم : پاراستنی زمان و کەم قسەکردن و دوورکەوتنەوە وخۆپاراستن لە درۆکردن لەمانگی ڕەمەزاندا :

(أبو هريرة) ڕەزای خوای لێ بێت فەرموودەیەکمان بۆ ئەگێڕێتەوە لە پێغەمبەر ﷺ کە فەرموویەتی : " هەر کەسێك واز لە قسەی درۆ نەهێنێت و بیکات ئەوا خوای گەورە هیچ پیویستی بە ڕۆژووی ئەو کەسە نیە خۆی لە خواردن و خواردنەوە بگرێتەوە " .

(المهلب) ئەلێت : لە باسی ئەم فەرموودەیەدا ئەمە بەڵگەیە لەسەر ئەوە کەوا ڕۆژوو تەنها خۆگرتنەوە نیە لە خواردن و خواردنەوە بەڵکو خۆگرتنەوەیشە لە قسەی خراپ و درۆکردن .

پێغەمبەری خوا ﷺ لە فەرموودەیەکدا دەفەرمووێت : " ئەگەر هاتوو کەسێك لە ئێوە بە ڕۆژوو بوو باقسەی خراپ نەکات ، ئەگەر کەسێك جوێنی پێدا یان شەڕی لەگەڵ کرد ئەوا بڵێت من بەڕۆژووم من بە ڕۆژووم .

حاڵی سەلەف لە مانگی ڕەمەزاندا

(عمر **) ی کوڕی (** خطاب **) ڕەزای خوای لێبێت : ئەڵێت ڕۆژوو بە خۆگرتنەوە لە خواردن و خواردنەوە نیە بە تەنها بەڵکو بە خۆگرتنەوەش لە قسەی خراپ و گاڵتە کردن و سوێند خواردن بە ناهەق .**

لە (طلق **) ی کوڕی (** قیس **) ئەڵێت : (** أبو ذر **) ڕەزای خوای لێبێت ووتویەتی : ئەگەر ڕۆژووت گرت خۆت تا ئەتوانی بپارێزە ، (** طلق **) ئەڵێت : ئەگەر ڕەمەزان بهاتایە (** أبو ذر **) دەرنەئەچووە دەرەوە ئیلا بۆ نوێژکردن نەبێت .**

(مجاهد **) ئەڵێت : دوو خەسڵەت هەیە ئەگەر خۆتت لێیان پاراست ئەوا ڕۆژووەکەت پارێزراو ئەبێت ئەویش غەیبەت و درۆکردنە .**

لە (جابر **) کوڕی (** عبد الله **) ەوە ڕەزای خوای لێبێت ئەفەرموێت : ئەگەر بە ڕۆژوو بوویت ئەوا با چاو و گوێت بە ڕۆژوو بن لە بینینی و بیستنی حەرام ، زمانتیش بە ڕۆژوو بیت لە قسەی خراپ ، وە خۆت بپارێزە لە ئازاردانی ژێر دەستەکانت کەسێکی بە زیکر و لەسەرخۆبە لەکاتی بە ڕۆژووبوونتدا ، وە مەهێڵە ڕۆژوو بوونەکەت وەکو ئەو ڕۆژە بێت کە بە ڕۆژوو نیت .**

(أبو عالية **) ئەڵێت ڕۆژووان لە خوا پەرستیدایە مادام غەیبەت ناکات .**

وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ